

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserti sprejema upravnništvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I, 17

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Pa pošli prejeman:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta 13 —
četrt 6, 50 —
mesec 2, 20 —

V upravnistvu prejeman:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta 10 —
četrt 5 —
mesec 1, 70 —

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 262.

V Ljubljani, v četrtek 14. novembra 1901.

Letnik XXIX.

Štiristo let umetne književnosti.

Hrvatje praznujejo te dni 400letnico svoje umetne književnosti. Morda je tudi že starejša. Narodna pesem je živela že davno; kdo ve, če se ni tudi zapisovalo, in če ni že pred Marulićem kdo napisal Hrvatoma kaj umetnega? A o Maruliću se da dokazati, da je ravno pred 400 leti spisal svojo »Judito«, prvo umetno književno delo, ki ga pozna hrvaška slovstvena zgodovina.

Če primerjamo hrvaško in slovensko slovstveno zgodovino, najdemo tu zopet isto razliko, kakor v splošnem razmerju sploh. Ugodnejše razmere v davniini so probudile prej slovstvo, večji narod, ne tako vezan na nemščino, je našel prej v sebi zadostni vzrok za samostojno književno delovanje. Zato so vznikla tu poprej dela, ki kažejo teženje po samostojnem književnem razvoju.

Prišli so mecenati. Mi nimamo nobenega škofa, kateri bi razpolagal s tolikimi dohodki, kakor Strossmayer ali zagrebški nadškof. Strossmayer je žrtvoval svoje dohodke večinoma v narodne namene, in iz teh ustanov je vzrastlo skoro vse, kar imajo zdaj Hrvatje. Preprosti narod niti ne ve, kaj vse se dela v Zagrebu. Ko bi on vedel, bi morda zahteval ta denar za drugačne ustanove. A on nič ne ve. Hrvatje imajo pa iz teh ustanov svojo inteligenco, številno, izobraženo, znanstveno delujočo, umetniško ustvarjajočo.

Kaj bi bili pri nas naredili možje, kakor Wolf, Missia, Jeglič, ako bi razpolagali z milijoni, mesto s par tisoči, ali kakor naš škof s krajcarji, katerih vsakega mu liberalna samogoltnost desetkrat prekolne, preden ga dobi za svoje velike in plemenite namene. A bodimo zadovoljni s tem, kar imamo! Z vstrajnim delom dosežemo še več! Vzgojevalnega namena ima pa en iz prepričanja žrtvovani krajcar več, kakor iz izobilja darovani stotak!

Hrvatje imajo torej številno svoje inteligenco. Mi sveje inteligence imamo jako malo. Hrvatje imajo veliko večje znanstveno slovstvo; med tem, ko se mi borimo ravno pri znanosti z največjimi težavami. Hrvatje imajo mnogo pesnikov, mnogo pisateljev, med tem, ko je pri nas pomanjkanje jako očito in bolešno. Tu so nam Hrvatje odločno naprej.

V drugi stvari smo mi Hrvatoma naprej! Hrvatje so se potegovali le za »velike« stvari, a so popolnoma pozabili na ono, sicer zaničevano delo, ki nič slave ne prinaša in stane tisočero majhnih žrtev, za katere nihče drugi ne ve, kakor samo oni, ki jih je žrtvoval — to delo je: politična in gospodarska vzgoja ljudstva. Hvala Bogu, da so pri nas zlasti svečeniki to svojo težavno nalogo razumeli, dasi nimamo nobenega vseučilišča, in zato zmagujemo. Žalibog, da med hrvaško inteligenco in tudi med hrvaške svečenike ta misel še ni prodrla — in zato so propadli proti struji, ki je naravnost naperjena na uničenje hrvaštva!

Zastopnik našega lista je, kakor smo včeraj v brzojavu poročali, čisto opravičeno povedal v Zagrebu, da so tri stvari, katere nas Slovence vlečejo v Zagreb: To so v prvi vrsti hrvaške veličastne zgodovinske tradicije. Hrvaški narod je tvoril svojo državnoopravno celoto in ima junaško, v boju preizkušeno preteklost. Njegovo slovstvo sega veliko dalje nazaj v zgodovino,

kakor naše, in ponášati se more s skromnimi književnimi deli v času, ko je pri nas še vse spalo in je narodno življenje tlelo nevidno, globoko spodaj pod zunanjim bleškom tujega razvoja. V drugi vrsti so to njegovi kulturni zavodi. Saj imajo Hrvatje svoje vseučilišče, katero bomo mi Slovenci dosegli zase bogve kdaj. To je njih umetniška galerija, v kateri morejo njihova umetniška dela najti priznanja in upravičenega vpoštovanja. Kdaj bomo mi Slovenci prišli do slovenske umetniške galerije? V tretji vrsti je to njihov novejši književni razvoj, kateri kaže mnogo jako veselih strani, dasi so moderne bolezni tudi v hrvaškem slovstvu nastopile v obliki bolehanja.

Tu se moremo mi od Hrvatov marsikaj poučiti, mi moremo pri njih dobiti konkretne slike za ideje, katere hočemo izpeljati sami. Za trezno mislečega Slovenca je Zagreb vedno jako hvaležen objekt za proučevanje.

A ravno tako, ali morda še bolj dobro bi bilo, da bi se Hrvatje natančneje poučili o našem delovanju med ljudstvom. »Slov. Naroda« naj vržejo v kot, naj proučujejo razprave na drugem slovenskem katoliškem shodu, naj njihovi svečeniki posnemajo organizacijo in javno življenje naših duhovnikov, naj ustanove taklist kakor je »Domoljub«, in naj društvo sv. Jeronima razširijo tako, kakor je pri nas razširjena »Družba sv. Mohorja«, naj delujejo podrobno, dan na dan, nedeljo na nedeljo med preprostim narodom, naj gospodarsko organizirajo najbolj zapuščene kmete in delavce!

V politiki se sicer ne da nič prorokovati. A mi se vendar, oprti na izkušnje med siromašnim slovenskim narodom, upamo izreči Hrvatoma sledečo trditev: Ako vaše svečeništvo in ona katol. svetna inteligenca, ki ni popolnoma pod vladnim mažarskim jarmom, storijo, kar je storilo slovensko svečeništvo, imate pri prihodnjih volitvah hrvaški sabor, ki bo zmožen podreti vse mažarske tendence!

Vaš teren je ugodnejši od našega! Bodite možje, in Vi zmagate!

Včeraj smo poročali o sprejemnem večeru, danes poročamo o nadaljevanju slavnosti.

Proslava štiristoletnice.

V sredo zjutraj so slovenski in hrvaški književniki najprej posetili lepi umetniški atelier hrvaških umetnikov, kjer imajo svoje delavnice slikarji Iveković, Medović (njegove slike se žal niso videle), Crnčić (slikar morskih pokrajin), ter kiparja Frankeš in Valdec.

Nato je bila svečana sveta maša, ki jo je služil prelat dr. Feliks Suk (rojen Slovenec) in pri kateri je bil navzoč z vsemi kanoniki in kleriki nadbiskup dr. Posilović.

Potem je bilo svečano zborovanje, pri katerem je bil navzoč tudi prevz. g. nadbiskup.

Dr. Mažuranić otvori zborovanje, ker je vit. Trnski bolan, v imenu vseučilišča, jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, društva sv. Jeronima in društva

hrvaških književnikov, ter pozdravlja vse goste, ki so došli na proslavo Marulićevo.

Gjalski o književnosti.

Prvi je krasno predaval dr. Šandor Bulić pl. Gjalski. Štiristoletnica hrvaške umetne književnosti je najboljši odgovor na napade naših protivnikov, ki nas izkušajo slikati kot barbari. Slavo moramo izreči Maruliću, ki je bil prvi, kateri je dal duška v maternem jeziku oni kulturi, katere se je bil naučil iz latinskega slovstva. Pomoren more biti Hrvat na teh štirih sto let, v katerih je doživel najžalostnejšo tragedijo. Saj je moral gledati, da se mu je v tem času deca razganjala na vse štiri strani sveta, in iz ostankov tega naroda so oni, ki morajo s svojo krvjo močiti i nemške loge i italijanske poljane i ruske stepe i ogrske puste, in tisti morajo še ob istem času doma neprestano braniti svoje ime, obstanek svoje kraljevine in svojega prava proti onim, za katere preliva svojo krv v tujini. Vsi hrvaški pesniki so se morali boriti hkrati s peresom in z mečem, do velikega pesnika »Cengić-age«, ki je peval o nesreči krščanske raje in je ob istem času moral ostriti svoje pero, da brani hrvaško kraljevino njenih sovražnikov s političnimi brošurami, da se more boriti za najelemenarnejše pogoje svojega obstanka. In tako se godi dalje tudi danes! Ker je v kljub tem strašnim neprilikam duša hrvaškega naroda še vedno porajala cvetje umetne knjige, je to za nas dokaz, da mora v ideji hrvaškega slovstva, v njenem hrepenenju po lepoti in dobroti biti nekaj vzvišenega in nepremagljivega!

Največ se imamo zahvaliti ilirskemu pokretu (pri katerem so odlično sodelovali Slovenci! Opomba uredništva). Brez njega bi ne imeli leta 1848, bi ne imeli bana spasištelja, bi ne bili imeli materinskega jezika in starodavne kraljevine. A ta pokret je rodila v prvi vrsti pesem in lepa knjiga.

In danes so Hrvatje v vseh stvareh razdeljeni. Samo ena stvar je, ki jih še edini, in ta je hrvaška umetna književnost! Zato se more hrvaški narod tudi zdaj še zanašati samo na svojo književnost. Kakor so Poljaki v vseh rečeh razdeljeni, a edino samo skupna književnost jih drži, tako je tudi za Hrvate edina rešitev le v negovanju skupne književnosti.

Tudi z enokonomičnega stališča je to za nas rešilna misel. Dokler med svojim narodom vzbujamo ljubezen do materinskega jezika in svoje književnosti, ne bo nam mogel tujec tako hitro snesti — kruha izpred naših ust in oropati nam naše posestvo.

Naš narod nima velikih sredstev, trgovine in industrije, s katerimi bi se mogel postaviti proti drugim narodom. A zato se naj oklene svoje književnosti, da si ž njo ohrani narodno življenje!

Kaka bodi književnost? Pred vsem mora biti našim književnikom velika vzgojevalna naloga slovstva v narodnem življenju. Zato mora biti književnost nositeljica vseh onih idealov, želja in nad, katere ima ljudska duša. I radost narodna i njena tuga naj najde svoj izraz v tej književnosti. I lepota narodne duše, i lepota rodne grude naj najde med književniki svoje glasnike, in ljudska žalost naj najde v književnosti svojo tešiteljico, in kar mora narod proganjati s svojo kletvijo, to naj med književniki najde svojega glasnika! To bodi zveza narodnega življenja z narodno književnostjo. Ta zveza bodi organična, neposredna.

Le tako more tudi znanost in umetnost priti do svojega najvišjega razvoja.

Zato — pravi Gjalski — more le ona umetnost prosperiti, katera se drži istine. A kdaj le more biti umetnik istinit? Samo tedaj, če njegova duša izraža to, kar mu je prišlo v njegovo dušo, in to je zopet ono, kar ga obdaja, kar mu izpolnjuje življenje — njegov dom, njegovo delo!

A s tem nočem reči, da bi morala književnost izključno samo služiti našim narodnim težnjam in potrebam. Književnost ne sme nikdar pozabiti svojega visokega poklica v službi večne lepote, resnice in dobrote.

Zato je škodljivo, če se hodi vedno le po stezah, ki so jih utrli predniki. Zgodovina slikarstva nam daje tu lep zgled. Bizantinska (razkolna) šola je proglasila, da se Sin Božji in Mati Božja ne smeta drugače slikati, kakor samo tako, kakor je določeno po starih tradicijah. In na tem je propadla bizantinska književnost. V Italiji so pa rimski papeži dali umetnosti potrebno svobodo. In zato se je oživila umetnost, in nastala je velika doba preporoda, ki je rodila Mihael Angela in Raffaella ter dala temelj novemu umetnostnemu razvoju!

Zato se tudi od hrvaškega književnika in umetnika ne sme zahtevati, da bi se omejeval le na narodne motive, ampak bodi mu pot odprta do velikih idealov vsesкупnega človeštva.

Dvojna ljubav mora zato navdajati našega književnika: Ljubav k velikim idealom večne lepote, in ljubav k narodnim idealom!

Veličastnost Splita.

O tej je govoril najprej župan splitski Milić. Našteval je dolgo vrsto odličnih znanstvenikov in pesnikov splitskih, ki so dosegli svetovno slavo. Prva »ilirska akademija« se je osnovala v Splitu. Split in Dubrovnik sta imela prva svoje velike književnike, in njih dedščino je nastopil Zagreb. Starodavni Split po političnih in kulturnih razmerah potisnjen v drugi položaj, išče zdaj veljave na drugem polju: Razširiti hoče svojo veliko trgovino, da ohrani adrijsko morje slovanskemu rodu. Saj tudi Reka je pravzaprav last hrvaškega slovanskega naroda! Velika naloga Splitu je, da do procvitanja pomaga slovanskemu življu ob Adriji!

Msgr. Bulić je predaval jako obširno o kulturnih, političnih in književnih razmerah ob času splitskega rojaka Marulića. Politično sta takrat prevladovala: Benetke in Turčija. Benetke so hoteli razširiti svojo vladovino in Turki so ropali na vseh straneh, da bi zatrli slovanski živelj. Tudi književne razmere so bile istotako žalostne. »Inter arma silent musae« — kadar je treba vtihti meč, ni moč očes pisati! Zato je takrat bilo silno težko literarno delovati. Marulić je stal na razvalinah velike Dioklecijanove palače, jokaj je nad razvalinami starodavnega Soluna in je vskliknil: Fuimus Troes, fuit Ilium —. Kakor nekdanji Trojci nad razvalinami Troje je mislil, da je konec veličastva tega kraja — in vendar je on na teh razvalinah položil temelj novemu slovstvu! Split ne zavida Zagrebu, ako on nadaljuje njegovo kulturno nalogo.

G. Fijan je predaval jako fino oddelek iz Marulićeve »Judite« z vsemi posameznostmi njene dijalektične in metrične in prozodične vsebine.

G. akademik dr. Milčetič je obširno predaval o Maruliću s kulturnega in jezikoslovnega stališča. Svoje jako temeljito predavanje je moral zaradi nedostajanja časa okrajšati. Upamo, da izide kot znanstvena študija.

K sklepu je zbor „Kolo“ krasno zapel Marulićevo himno na čast Devici Mariji, ki jo je uglasbil g. Kukulja. Bila je lepa in vspodbudna slavnost. Raz mnogih hiš Zagreba vihralo zastave.

Državni zbor.

Dunaj, 13. nov. 1901.

Slovensko vseučilišče.

V Avstriji skoraj izjemoma časniki pripravlajo politične nevihte. Ako ni nevarnosti, izmislijo jo vremenski proroki. Naslikajo hudo uro z najtemnejšimi barvami ter streljajo z raznih postaj z največjimi topovi na vrabce. Citajoče občinstvo seveda vidi prazne strahove ter se vznemirja, in tako dosežajo peresni junaki svoje namene. Ker so preleni ali preplitvi, da bi se bavili z resnimi vprašanji, ustvarjajo dnevna vprašanja, ki se običajno rešujejo z sumničenjem, obrekovanjem in psovskami.

Tako so narodni prepiri v Avstriji poseben obrt, ki dobro redi gotovo vrsto politikov. Poslanska zbornica se je lotila državnega proračuna, ki je že od početka ustave »luogo di traffico« za razne stranke. Nemški liberalci so si v začetku ustavnega življenja osvojili, oziroma obdržali ves državni ustroj, zasedli vse postojanke in razširili svoje straže na vse strani v obrambo »svoje posesti«. Ker pa se je začela rušiti preprela trdnjava nemškega centralizma in se naravnim potom krši nenaravna nemška posest, kriče plačani oprode nemških hegemonov, da jim nenemški narodi delajo krivico, ker hočejo živeti v državi po enakih zakonih, z istimi pravicami in dolžnostmi. Tako so nemški listi, na čelu jim »N. Fr. Presse«, nemške stranke z biči gna'le v obstrukcijo, češ, da je nemštvo v skrajni nevarnosti. In sedaj, ko je vlada imenovala pet profesorjev za češko tehniko v Brnu, se zopet rušijo temelji nemški nadvladi. Zato je v istini, žal, v Avstriji mogoča le taka vlada, kakoršno hoče »Neue Fr. Presse«, ali nobena.

Še vedno živi vsepovsod stari red, ki vidi vso kulturo le v nemških jasliah. Vsega zla v Avstriji so krivi le nenemški narodi, ki so toli predrzni, da zahtevajo nižje in višje šole v svojem jeziku. Ko bi Slovani hoteli ostati analfabeti, kravji pastirji, drvarji in tlačani, pa bi bilo rešeno avstrijsko vprašanje in Avstrija bi bila rešena. Nemci navadno očitajo drugim narodom, izvemši Italijane, da nimajo šol, ne knjig, ne profesorjev. Ali naj se knjige pišejo le za molje v knjižnicah? Saj so se vse nemške univerze razvile iz latinskih kamnov, in kultura je dandanes mejnarodna. In na čeških tleh, v zlati Pragi, je bilo že pred stoletji središče ved in znanostij za staro nemško carstvo. In če se res le iz nemške sklede zajema prava kultura, potem ne razumemo, kako morejo Rusi, Bolgari, Srbi, Rumuni ustanavljati svoje višje šole.

Taka obrekovanja bomo morali čuti, ko pride v zbornici na vrsto nujni predlog glede slovenskega vseučilišča. Proti takim predsodkom so seveda vsi stvarni razlogi in dokazi bob ob steno. Toda to ne sme motiti slovenskega naroda in njegovih zastopnikov. »Gutta cavat lapidem«. Premišljeno, a odločno, trezno a resno je treba zastaviti vse moči, da se izpolni opravičena želja, ki so jo že pred polstoletjem rodile potrebe dejanskih razmer.

Nemška vzajemnost.

Z velikim šumom in hrumom so pred dvema letoma »zlimali« nemško vzajemnost v zbornici. Načelniki nemških strank so bili generalni štab, ki je sestavljal bojne načrte in določeval taktiko svojim strategom. Vsak trenotek pa so vsenemški »franktirerji« napadali svojo armado iz raznih zakotij in skrivališč. Ti so lovili v logu brez dovoljenja, na svojo pest in odgovornost. To seveda ni ugajalo lovčem s patenti in s kislimi obrazi so trpeli usiljence. A sedaj so ti gospodarji in oddajajo lovske karte.

Včeraj so namreč vsenemci nastopili kot najemniki lova ter razposlali vabila le iz-

branim starim lovčem v nemški ljudski ter napredni stranki in v veleposestvu. Ustavovnim veleposestnikom se je menda malo pokadilo in niso se udeležili skupnega posveta. Pač pa se izbralo do 80 poslancev iz ostalih dveh strank. Krščanski socialisti so bili »a priori« izključeni.

Dr. Bareuther je v imenu vsenemške zveze predlagal, naj bi se vsi napredni Nemci uprli češki tehniki v Brnu. Poslanec Albreht je v imenu nemške ljudske stranke očital Vsenemcem, da izključujejo od vzajemnosti druge stranke, kar škodi nemškim koristim.

Vsi ostali govorniki so naglašali, da se hočejo upirati slovanskim težnjam. No, o tem smo bili že davno prepričani in sinočni shod je le nov dokaz, da se huda ura zbira vedno na levici. Vsed tega je že danes gotovo, da proračun ne bode gotov do Božiča. Vlada bode morala zahtevati večmesečni provizorij.

Shod delavstva tobačne tovarne.

(Konec.)

Govor dr. Janeza Ev. Kreka bil je nadaljevanje njegovega govora na shodu tobačnega delavstva v Dravljah. Razvijal je dr. Krek sledeče misli:

Kar se tiče vprašanja, kaj mora društvo delati, sem že zadnjič v Dravljah razložil. Treba je, da skupaj držite, in varovati se Vam je tega, da bi prišla v društvo kaka misel, ki bi hotela Vašo skupnost razbiti.

Potrebno je, da vemo, kateremu namenu služijo tobačne tovarne. Tobakne tovarne so last države, ki ima tobačni monopol in iz katerega dobiva država čez 100.000.000 gld. letnega dobička. Država ta dobiček potrebuje za državne stvari, a da delavci ne smejo škode trpeti pri tem, da dobiva država dobiček, je umevno; škodo trpeti morajo kadičci. Gotovo pa je, da mora država kot delodajavec skrbeti za to, da se njenim delavcem dobro godi in da služi kot tako za vzgled zasebnim delodajavcem. Gotovo bi škodovalo delavstvu, če bi država opustila monopol in bi v tacem slučaju družega ne kazalo, ko ustanovitev združenih tovarn. Na Nemškem, v Belgiji in drugod države nimajo tobačnega monopola in se ondi nahajajo tudi delavske združne tobačne tovarne.

Nikakor pa ni misliti tega, da bi država opustila tobačni monopol, minister 100.000.000 gld. potrebuje in jih dobiva le iz tobačnega monopola; a odločno stati morate na stališču, da država ne sme zahtevati dobička pri delavcih, ker država ne sme na noben način delavcev dreti.

Odbor mora biti zastopnik vsega delavstva. Potrebno je pa zato, da se posamezne reči preresetavajo in potrebno je, da kadar ni edinosti, se nerazpozumljenja poravnajo. Odborova dolžnost je, poizvedeti vse posamezne pritožbe, se o istih posvetovati in jih na pristojnem mestu naznaniti.

Zato mora pa odbor delovati v zvezi z direkcijo, odnosno s tukajšnjim nadzornikom v zvezi s poslanci. Najodločneje se mora zahtevati in to zahtevo vedno ponavljati, da se odbor pripozna kot zastopnik organiziranega delavstva in sicer ne samo o zahtevah delavcev, ampak tudi takrat, kadar direkcija od delavstva kaj zahteva. Za vzgled so nam angleške strokovne zveze; tam se gospodarji z delavci razgovarjajo samo po delavskih odborih.

Odbor mora nadalje delati v zvezi s poslanci. Vsi sklepi, stavljeni na direkcijo, naznanjeni morajo biti poslancu in sicer poslancu V. skupine. Naš poslanec V. skupine, to je moje trdno prepričanje, bode vaše zahteve gotovo podpiral. Poslanec ima priložnost nastopiti o vaših zahtevah enkrat na leto pri proračunski razpravi. Nadalje izroči lahko referentu za tobak v drž. zboru vaše zahteve. Posreduje lahko nadalje z interpelacijo v zbornici in z osebnim nastopom pri direkciji. Pripomniti pa moram le, da je poslančeva moč majhna.

Vaša delavska organizacija je na isti stopnji, kakor so druge delavske organizacije, in se mora čutiti z drugimi edino.

Nujna potreba je, da skupaj držite. Glavna stvar je, da skupaj greste. Varujte se pa v vaši organizaciji strankarstva. Ne-

potrebno je v društvo zanašati političko agitacijo, ker v tem trenutku, ko bi prišla v društvo politika, je društvo in vsa vaša organizacija razbita, mrtva.

Dobiti mora delavstvo svoje pravice, to, kar mu gre. Gotovo je, da ko bi bila tobačna direkcija samostojna, bi se za delavstvo storilo več, a gospodar je finančni minister in le to, kar ta dovoli, sme se zgoditi. Finančni minister pa, kakor znano, vedno potrebuje denarja in zato marsikako zahtevo generalne direkcije v prilog delavstva črta.

Povdarjam še enkrat: odbor mora biti res zastopnik cele organizacije. Vsaka krivica se mora naprej sporočiti. Država in direkcija morata pripoznati opravičenost odbora, zastopati vse delavstvo.

Na Angleškem je zakonito določeno, da mora biti vsak delavec organiziran, član organizacije, in z odbori ne s posamezniki pogaja se delodajavec. To načelo mora prodreti tudi pri nas, kjer se gospodarji hočejo pogajati le s posamezniki in mislijo, da jih delavski odbor nič ne briga.

Delujte mirno, trezno in premišljeno. Treba je v vseh rečeh sporazumljenja. Pazite pa, da vsako nezadovoljnost, ki se v društvu pojavi, že v kali zadušite. Nezadovoljnost zaduši se s potrpežljivostjo, mirnostjo in treznostjo. Če se pojavljajo napake, mora jasnost prinesiti občni zbor. Tam lahko poveste v obraz odbornikom, z delovanjem katerih niste zadovoljni, kar jim gre.

Ponavljam še enkrat: Posamezniki dosežejo, če sploh kaj dosežejo, z beračenjem, beračenje pa ni možko in delavca nedostojno; le organizirani po poti možkega nastopanja dosegi bodele zase, za vaš stan častne vspehe.

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. novembra.

Paragraf 14 — odpravljen.

Pododsek ustavnega odbora poslanske zbornice se je včeraj posvetoval o predlogu poslancev Kaiserja in Bareutherja radi odprave § 14. Vnela se je zelo živahna razprava. Konečno je predlog obveljal s 4 proti 2 glasovoma. Nato se je pričela razprava, kako naj se rešujejo nujne zadeve, posebno one glede podpor za poškodbe po elementarnih neizgadah, ko ne bo § 14. na razpolago. Poslancu Kaiserju se je naročilo, naj izdela tozadevno poročilo.

Univerze prihajajo na dan.

Rusinski klub je sklenil, da bode v drž. zboru nujno predlagal ustanovitev rusinske univerze v Lvovu. Dr. Schalk in tovariši so v zadnji zbornični seji predlagali ustanovitev medicinske fakultete v Lincu.

Pogajanja o avtonomnem carinskem tarifu

so dognana v »prvem branju«, oziroma avstrijska in ogerska vlada sta se zedinili glede načel, po katerih se pogajanja prično že prihodnje dni v drugem branju. Ogerski ministri so včeraj odpotovali v Budimpešto, in strokovni referenti avstrijske vlade odrinejo menda že v ponedeljek z Dunaja, da se nadaljuje delo v Budimpešti. Zelja obeh vlad je, da se pogajanja završe še tekom letošnjega leta. Pred svojim odhodom je bil Szell še pri cesarju v avdijenci ter se je pozneje razgovarjal tudi z grofom Goluhovskim.

Millerand se je rešil.

Socialistiškega ministra Milleranda je izredno bolel zadnji poraz. Ni mu dalo miru, dokler ni pridobil na svojo stran poslanca, ki je staval protipredlog glede premij za izdelovanje ladij, s katerim se preklicuje dr. Mahyjev predlog. Poslanec Castelin je namreč v dogovoru z Millerandom staval predlog, naj ostanejo premije, a dotičniki, ki jih dobe, morajo biti Francozi. Ta predlog je po daljši debati obveljal z 272 proti 255 glasovom. Millerand je bil s tem rešen.

Salisbury in angleška oholost.

Zadnji govor angleškega ministerskega predsednika gotovo angleški krogi zelo ostro kritikujejo. Pravijo namreč, da Salisbury preveč optimistiško sodi o razmerah v Južni Afriki, na drugi strani je pa mož preveč — miroljuben. Anglija, pravijo, sedaj ne more več nazaj in ne sme misliti na mir. Anglija je že oficijelno proglasila priklopitev obeh

republik in ji torej ne preostaja nič drugega, nego delovati na to, da se to tudi v resnici izvrši, in nadaljevati boj tako dolgo, dokler niso ujeti vsi burski bojovníki. Pri tem se pa ne sme gledati na to, kako dolgo bo trajala vojska. Sicer pa v Oranje državi ter kapski koloniji že danes vlada mir (!) v uporu so le še nekateri kraji Transvala. Salisbury kaže vsekako premalo enerziije. — Ministerskemu predsedniku očitajo torej optimizem, a v resnici so sami največji optimisti, kajti ravno v kapski koloniji je sedaj položaj najnevarnejši in bo res še izredno dolgo trajalo, predno se popolno uniči burska moč.

Kje je Dewet?

Na to vprašanje vseh onih, ki se zanimajo za usodo hrabrega burskega voditelja, odgovarjajo Angleži po navadi, da je že davno mrtev. Transvalski zastopnik dr. Leyds pa sedaj drugače rešuje to zagonetko. Ta je na vprašanje nekega nemškega burskega prijatelja naznanil, da je Dewet popolno čil in zdrav, da pa je izročil poveljstvo nekemu drugemu voditelju in potuje sedaj po deželi, navdušujoč in organizujoč posamne oddelke.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 14. novembra.

Shod za vseučilišče v Ljubljani.

Prihodnjo nedeljo ob 10. uri dopoldne priredi »Slov. kršč. soc. zveza« v veliki dvorani tukajšnjega »Katol. Doma« javen shod. Dnevni red: Vseučilišče v Ljubljani. — Z ozirom na važnost predmeta želeli je velike udeležbe. Vsakdo naj na ta važen shod povabi svoje znanec!

Za vseučilišče v Ljubljani. Iz Celovca,

dne 13. nov. Prošnjo za slovensko vseučilišče v Ljubljani je odposlalo danes naučnemu ministerstvu oziroma drž. zbornici katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. Današnjemu shodu slovanskega dijaštva na Dunaju je poslalo brzojaven pozdrav imenovano društvo ter »celovski Slovenci«. Pričakujemo, da bodo tudi slovenske občine koroške vložile prošnje za slovensko vseučilišče.

Hrvatje in vseučiliško vprašanje.

V zagrebški gledališki restavraciji je bil v ponedeljek sestanek, na katerem se je pogovarjalo o vseučilišču v Ljubljani in o priznanju veljavnosti izpitov, položenih na hrvaškem vseučilišču. Na sestanku so bili zastopani Hrvati, Srbi, Slovenci, Bolgari in Čehi. Sklenilo se je prirediti vseučiliško skupščino, na kateri se bode sprejela resolucija, slična resoluciji dunajskih in graških akademikov. Pozvalo se bode tudi meščanstvo, da sodeluje.

Nemci proti laškemu vseučilišču

v Trstu. Za nemško graško akademično mladino se je oglašil sedaj tudi »Grazer Tagblatt« proti laškemu vseučilišču v Trstu. »Grazer Tagblatt« pravi, da se nikakor kake nemške univerze ne sme ustanoviti v mestu, kateri je določen, da postane južnonemška luka.

Kaj je resnica o »Unio Catholici«?

Piše se nam: Sobotni »Narod« je pod naslovom »Konec katoliške zavarovalnice« priobčil notico, v kateri mej drugim piše: »Pred nekaj leti z velikansko reklamo ustanovljena zavarovalnica »Unio Catholica« je popolnoma dogospodarila. »Unio Catholica« se je hvalila, da jo je blagoslovil papež, in je papežev blagoslov natisnila celo na zavarovalne police. Sklicevala se je na priporočila kardinala Rampolle, na priporočila raznih škofov in prelato in se ponašala, da je dunajski kardinalnaškoof njen predsednik. In vzlic vsemu temu je »Unio Catholica« prišla na kant. Vsed vladnega ukaza mora vzajemna zavarovalnica »Unio Catholica« ustaviti svoje poslovanje in se mora raziti. V svrhu, da se zavarovalnici obvarujejo škode, sklicalo je ministerstvo zastopnike vseh vzajemnih zavarovalnic na dan 10. t. m. na Dunaj, da bi te zavarovalnice prevzele tiste nesrečnike, ki so se zavarovali pri »Unio Catholica«, in jih tako rešile velike nevarnosti. — Poročilo »Narodovo« je popolnoma absurdno in neresnično. Ne samo, da zavarovalnica nikdar ni natisnivala papeževih blagoslovov na svoje police, so tudi druge »Narodove« trditve,

katero je posnel po napadih soc. dem. poslanca Breiterja, neresnične, je zlobna laž, da bi zavarovalnica dogospodarila in da bi prišla na kant. O likvidaciji ni govora in bi sploh kaj takega mogel skleniti le društveni občni zbor. Pač pa se vrše sedaj pogajanja z nekaterimi velikimi zavarovalnicami glede novih protizavarovalnih pogodb. Razumljivo je torej, da je tudi laž »Narodova« trditve, da vsled vladnega ukaza mora »Unio Catholica« svoje poslovanje ustaviti in se mora raziti, res pa je, da se o kakem ukazu pri društveni upravi nikjer nič ne ve. Kdor se pa zanima za neresnične napade socijalističnega poslanca Breiterja, naj čita »Poslano« v antisemitskem »Deutsches Volksblattu« od torka 12. nov. t. l. št. 4619.

Osebnosti. Štajerski dež. odbor je prof. na gimnaziji v Ptuj g. Martina Cilenška pomaknil v sedmi čin. razred. — Umrli je na Gočah posestnik in župan gosp. Leopold Žgur.

Mesto venca na grob + J. Benko- vilda je daroval za Jeranovo dijaško mizo gospod Iv. Abram, župnik v Črnem vrhu, 10 kron.

Poročil se bo pojutrišnjem ob 12. uri opoldne v cerkvi Jezusovega Srca realčni profesor g. Milan Pajk z gđ. Vido Levec, hčerko g. ravnatelja Fr. Levca. Naše najiskrenejše čestitke!

Izpit usposobljenosti. Gospica Josipina Gržinič, učiteljica v Roču, je položila te dni v Gorici z najboljšim vspehom izpit usposobljenosti s slovenskim, italijanskim in nemškim učnim jezikom.

Dvojezična univerza v Trstu? Dunajski dopisnik lista »Berliner Tageblatt« meni, da je izvajanja naučnega ministra Hartla umeti tako, da se namerja v Trstu ustanoviti univerza za Italijane, ali boji se, da se stvar obrne tako, da se mesto italijanske, ustanovi dvojezična univerza za Italijane in Jugoslovane.

Javno predavanje v »Kat. Domu« Sinoči je g. dr. Fr. Pavletič predaval o Jean Jacques Rousseau-ju. Govor je bil jako zanimiv. Več o njem priobčimo. Predavanje je bilo nenavadno dobro obiskano. Prihodnjo sredo dne 20. t. m. bode predaval g. dr. I. Ev. Krek o revoluciji jonarju Mazziniju.

Martinova veselica »Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 17. novembra 1901 v društvenih prostorih (Komenskega ulice št. 12). Vspored: Petje: 1. »Pastir«, vglasbil F. Juvanec. 2. »Kdo je mar?«, vglasbil B. Ipavic. 3. »Slovanski brode«, vglasbil Fr. Gerbič. 4. Kuplet »Dienstmann«, vglasbil Al. Sachs; poje J. Ložar. 5. Igra: »Zamujeni vlak«. Vesloigra v petih dejanjih. — Spisal A. Kržič. Prosta zabava. Začetek točno ob 6. uri zvečer. Vstop brez vabila ni dovoljen.

Gospa Simicseva — izpuščena. Včeraj so iz preiskovalnega zapora na Žabjaku izpustili gospo Klotildo pl. Simicsevo, sestro Ernesta Wallburga, ker se je, kakor se na kompetentnem mestu zatrjuje, izkazalo, da je popolnoma nedolžna v aferi Wallburgovi. Gospa pl. Simicz je že odpotovala nazaj v Arko.

Slovensko politično društvo v Mariboru bi moralo imeti dne 13. listopada v restavraciji »Narodnega doma« v Mariboru svoj redni občni zbor, a ker ni prišlo zadostno število udov, se je občni zbor odgodil za poznejši čas. Žalostno znamenje, da v sedanjih hudih časih vlada tako malo zanimanja za politično društvo.

»Igra »skoz«, s pik asom in sto«. V Brundorfu pri Mariboru so preteklo nedeljo igrali na karte. Klicali so »kralja«. Umirovljeni železniški mizar 75letni Steiner je s posebnim veseljem igral. Ko je dobil jako lepe karte, je podjetno zaklical: »Igra »skoz« s pik asom in sto!«, na to se je naslonil na roko in bil je — mrtev. Zadel ga je kap. Doigral je »skoz«.

Iz mariborske jetnišnice ušel je kaznjenec Valentin Bergamoš. Svoj čas je bil delavec v Trbovljah.

Umorjenega otroka so našli v bližini Maribora na levi strani Drave. Nečloveško mater iščejo.

Oče, morilec svojega sina, obsojen na vešala. V Gradcu se je predvčeranjim vršila pred porotniki zanimiva obrav-

nava. Pred porotniki je stal 46letni hlapec Osvald Silly. S plačo 50, 60 ali 70 kr. na dan — po zimi pa čisto nič ni zaslužil — imel je kot vdovec skrbeti za pet otrok. Jeden otrok bil je kretin. Vse prošnje, da bi kretina spravil v kako hiralnico, bile so zaman. 2. septembra leta 1900 šel je zopet prosit v Gradec, a bil je zavržen k domačemu okr. zdravniku v Deutsch-Landsberg dr. Kanduču. Ta zdravnik ga niti poslušati ni hotel in ga je kar zapodil. Ko je s svojim sinom kretinom šel proti domu, ni imel niti krajcarja v žepu in rodila se mu je v razburjeni glavi grozna misel, naj sina kretina umori. Peljal je sina na skrit prostor, zamašil mu ilovice v usta in ko je bil zaduščen, ga je pokopal. Priče so izjavile, da je Silly sicer jako skrbel za otroke. Porotniki so soglasno potrdili krivdo in sodišče je Osvalda Sillyja obsodilo v smrt na vešalih.

Umrli je č. g. Pavel Hrovat, župnik pri Sv. Petru v Savinjski dolini. Rojen je bil. l. 1848 v Krašnji na Kranjskem. Pogreb je bil danes ob 10. uri dopoldne.

Iz vrhniške dekanije. P. n. gg. iz vrhniške dekanije se naznani, da bo shod sodalitatis dne 20. t. m. v Logatcu. Začetek v cerkvi točno ob 10. uri.

Otvoritev šole v Gotovljah bode 17. t. mes. Nadučiteljcem je ondi imenovan gospod Anton Šumljak, doslej učitelj v Žalcu, za učiteljico je pa imenovana gospica Ana Novak, doslej učiteljica v Galiciji.

Ljubljanske novice. Koširjevo hišo na Starem trgu je kupila gđ. Cescutti Kraval na Žabjaku. Včeraj so imeli boj na Žabjaku. Spoprijeli so se neprosto-voljni pomožni uradniki, t. j. ljudje, ki za časa svojega zapora pišejo v pisarnah. Osamljene celice so njihovo jezo ohladile. — Ponesrečil se je pri justični palači kaznjene Peter Reiner. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v bolnico. — Ob novem mostu so danes na desni strani zasadili akacije. — Zopet ogenj. Danes dopoldne je prišlo goreti v pisarni g. Tomažiča pri Hartmanu. Vzrok: prevroča peč. Požarna bramba je bila že avizirana, a so domači uslužbenci sami pogasili ogenj. — Aretirali so znanega pisarja Tumoradi poneverjenja. Tuma je že v tej stroki znan mož in je že dovršil dotične izpite na Žabjaku.

Žrtv žganja. V Leskovcu so včeraj zakopali 20letnega mladenčca Janeza Levičar. V nedeljo večer se je napil žganja. Pijane ga so odnesli v listje, kjer so ga v ponedeljek popoldne našli mrtvega.

Z Jeličnega vrha, 11. nov. Za dobe pred nekaj tedni je po splošni odredbi tudi župan v Doleh ukazal nekaterim z Jeličnega vrha iti na lov na ubegle kaznjence iz gradiških zaporov, kot se je zgodilo tu po vseh sosednjih občinah. Zoper to odredbo kot tako nimamo nič, ker smo poštene državljani in spolnujemo radi dane ukaze in postavo. Čudno pri tej stvari pa je to, da nam naš župan vključ opominov in vključ naši pritožbi na c. kr. okrajno glavarstvo noče izplačati zasluženih odškodnin, kot so storile vse sosednje občine, če tudi smo nekateri morali radi tega zamuditi doma važne posle, ali še celo »ših« pri rudniškem delu v Idriji.

Jeličnikarji.

Novo razglednice. Tvrška J. Krajec nasl. v Novem mestu je izdala razglednice, predstavljajoče jedno najpristnejših slik z Dolenjskega. Po fotografiji posneta podoba v trajno barvanem tisku kaže Trško goro pri Novem mestu z vinogradi, zidanicami, na vrh s cerkvijo M. Božje, na vznožju z znano in priljubljeno gostilno »pri kuharici« in grajščino »Bajnota«. — Te razglednice so prijeten spomin za vsacega obiskovalca Trške gore in Novega mesta. Ker so ob enem povsem domače delo ter se prodajajo pri navedeni tvrdki prav cenó (po 10 v.) priporočamo jih vsakemu v nakup. Naslikal jih je gosp. Matija Trpin, slikar v Novem mestu, klišé je izdelala narodna tvrdka v Pragi Häusler & Husnik in tisk je oskrbela knjigarna in tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu. Objavljamo pa to delce tudi iz tega razloga, ker želimo, da bi se našlo mnogo posnemačev izdajatelj razglednic, kateri bi prodajali pristne po fotografijah

posnete slike naših domačih krajev tako, da bi zbiratelji razglednic s svojimi zbirkami polagoma dobili posnete vse kraje naše ožje domovine in bi tako dobili album, ki bi jim kazal vse zanimivosti naše rodne domače zemlje.

Zdravje v Ljubljani. Od 3. do 9. nov. bilo je 24 novorojenih, 1 mrtvorjen, 20 jih je umrlo, med njimi 3 za jetiko, 1 za vnetjem soplnih organov, 1 vsled mrtvo-uda, 15 za različnimi boleznimi, med njimi 8 tujcev, 13 iz zavodov; za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer: 4 za ošpicami, 2 za škrlatiko, 1 za tifuzom, 1 za vrtico.

»Gorenjec« in ravnatelj Hubad. Z ozirom na določilo § 19 tisk. post. prosimo sledeči popravek dopisa »Gorenjec in ravnatelj Hubad« v št. 253 Vašega cenjenega lista natisniti: Ni res, da je »sorodstvo« med Gorenjcem in odborom Dijaške kuhinje; res pa je, da odbor z istim ni v nobeni zvezi. Ni res, da odbor kuhinje svojega poročila ne pošlje niti gimnazijskemu ravnatelju; res pa je, da je poslal, kakor vsako leto, tako tudi letos poročilo v pismu, na gosp. ravnatelja osebno naslovljenem, katero je izročil sluga Roš v ravnateljevem stanovanju, kar se mu je na prejemni poli potrdilo s podpisom. Ni res, da dobe dijaki v kuhinji lahko ne le slabega krompirja ampak tudi »Narod« in »Gorenjca«, kajti Dijaška kuhinja je popolnoma ločena od gostilniških prostorov in ima svoj poseben uhod. Res je tudi, da ob-žaluje odbor vsako polemiko, ki se je razvila glede tega zavoda v listih. V Kranju, dne 8. nov. 1901. Za odbor Dijaške kuhinje: dr. Edv. Šavnik, t. č. načelnik.

Katol. društvo rokodelskih pomočnikov v Novem mestu je priredilo dne 10. novembra t. l. zvečer v lastnem domu predstavo s sledečim vspešnim: 1. Petje: »Srbine tužni«, zbor; »Šumi gozd zeleni«, samospev (Nedved); »Bledi mesec«, zbor (Vilhar); »Staročeska«, zbor. 2. »Mihael Žungar, zagorski cunjar«. 3. »Kmet Herod«, igra v dveh dejanjih. 4. Prosta zabava v spodnjih prostorih. Že iz vspešnega je razvidno, v kateri smeri deluje naše katoliško društvo rokodelskih pomočnikov, da ima namen, ne le dajati svojim članom razvedrila in zabave, ampak da deluje tudi v tem smislu blagodejno, ko povzdiguje nraštveni čut! Izvedle so se vse točke prav dobro, mnogobrojna udeležba je pričala o priljubljenosti teh produkcij in z radostjo konstatujemo, da si katoliško društvo rokodelskih pomočnikov s tem na ugledu pri vseh meščanskih krogih pridobiva in da je i sicer smoter in vspeh društva dobro pogojen, ker deluje v prid našemu narodnemu rokodelskemu stanu.

Svinčnike družbe sv. Cirila in Metoda, najboljši izdelek znane Hardtmuthove tovarne, ima v zalogi tukajšnji narodni trgovec g. Iv. Bonač, na čegar oglas v današnji številki s tem opozarjamo cenjene bravce. Svinčniki so zanesljivo dobri in naj bi našli pot v šole in urade, ker s tem se obenem podpira naša prekorist. družba sv. Cirila in Metoda, ki ravno sedaj potrebuje vsestranske podpore. Trgovci dobe svinčnike po taki ceni, da lahko konkurirajo z drugimi.

V ječi se je obesil V koperski ječi se je obesil te dni 39letni kaznjenec Julij Baseggio pok. Julija iz Trsta. Ko je paznik ječe prišel ob 6. uri zjutraj, našel ga je viseti na neki vrvi, privezani za okno. Paznik je hitro prerežal vrvi in tekel klicat zdravnika, ali bilo je prepozno, ker je bil nesrečnik že mrtev. Baseggio je bil obsojen dne 17. dec. m. l. pred deželnim sodiščem tržaškim na 2 leti in pol težke ječe in sicer radi ponarejanja denarja.

Demonstracije proti dr. Franku. Dr. Frank v Zagrebu toži radi razžaljenja časti gg. Stjepana Zagorca, Tresić Pavičića in še nekaj drugih hrvatskih politikov. Občinstvo je predvčeršnjim udrlo v sodno dvorano in burno demonstrovalo proti dr. Franku. Na ulici so se demonstracije ponavljale. Pred stanovanjem dr. Franka je ljudstvo upilo: »Abzug Frank!« »Doli sa židovima!«

Ameriški Slovenec pred porotniki. Iz Clevelanda se poroča: Lovrenč Ferjančič je bil te dni priznan krivim od porotnikov, ker je zabodel v lani Antona Štrausa. Kazni še ni dobil. Pravijo, da se

bode pritožil. Pri prvi sodbi se porotniki niso zjediniili.

Spominski dan brzojava. Včeraj pred 50 leti je bil izročen prvi kabel med Doverjem in Calaisom javnemu prometu.

Dobavni razpis. Intendanca c. in k. 3. kora poroča trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da kupi vojaška uprava po kupčijski uzanci meseca novembra t. l. 650 m stotov rži in 1930 m stotov ovsu. Ponudbe se morajo poslati do 18. t. m. intendanci c. in k. 3. kora v Gradcu.

Razpisane dijaške ustanove. (Dalje). Prvo mesto dijaške ustanove Blaža Kortsche-ta letnih 80 K, ki ni omejena na noben naučni oddelek, za ustanovnikove sorodnike in, kadar ni teh, za dijače iz župnije Črni vrh pri Idriji. Pravica predlaganja pristoji tistočasnemu župniku v Črnem vrhu. — Janeza Kraskowitscha dijaška ustanova letnih 140 K, ki je po dovršeni gimnaziji določena samo za pravoslovce in medicince. Pravico do nje imajo najprej ustanovnikovi sorodniki in, kadar ni teh, je ustanovo podeliti menjaje enkrat ubogemu dijaku iz Zalca na Štajarskem, enkrat ubogemu dijaku iz Ljubljane, in to zlasti iz fare šempeterske. — Drugo mesto dijaške ustanove Tomaža Chrošna letnih 84 K. Pravico do nje užitka imajo dijaki, ki so na Kranjskem rojeni; pri podeljevanju te ustanove se je nekoliko ozirati na sorodnike. Ustanova se more v VI., VII. in VIII. gimnazijskem razredu in potem samo še v bogoslovju uživati. Pravica predlaganja pristoji knezoškofjskemu ordinariatu v Ljubljani. — Prvo in drugo mesto dijaške ustanove Valentina Kussa letnih 97 K 60 h, ki se more uživati od I. gimnazijskega razreda pričesni do vštete VI. gimnazijskega razreda. Pravico do te ustanove imajo: a) do I. mesta dijak iz ustanovnikovega sorodstva, in kadar ni teh, dijaki rojeni v mestu Kamniku; b) do II. mesta dijaki iz ustanovnikovega sorodstva, potem dijaki iz župnije Ljubno, in kadar ni teh, dijaki iz Kamnika. Pravica predlaganja pristoji za I. mesto vsakočasnemu župniku v Kamniku, za II. mesto pa župniku v Ljubnem, eventualno v Kamniku. — Na srednje šole omejena dijaška ustanova Marije Kosmatsch letnih 200 K. Pravico do nje imajo ubogi, pridni in blagonravni srednješolci iz sodnega okraja Lož na Notranjskem in, kadar ni teh, dijaki srednjih šol z Notranjskega sploh. — Od četrtega ljudskoškolskega razreda dalje na noben naučni oddelek omejena ustanova Simona Kosmača letnih 182 K, do katere užitka imajo pravico samo potomci ustanovnikovih bratov: Francišek, Janez, Jakob, Anton in Urban Kosmač. Pravica podeljevanja pristoji knezoškofjskemu ordinariatu v Ljubljani. — Na gimnazijalne nauke razpuščenega gimnazijalnega podpornega društva v Kranju letnih 66 K 5 h. Pravico do nje imajo iz političnega okraja Kranj rojeni učenci, ki študirajo na gimnazijah na Kranjskem. — Prvo in drugo mesto na nauke v Ljubljani omejene dijaške ustanove Lovrenca Laknerja letnih 87 K 72 h, do katere imajo pravico dijaki iz Ljubljane sploh. — Prvo mesto dijaške ustanove Andreja Luscherja letnih 53 K 20 h, ki od ljudske šole dalje ni omejena na noben naučni oddelek. Pravico do nje imajo pridni in dobro se učeči dijaki iz vasi Planina in Koprivnik in, kadar ni teh, dijaki iz dekanije Kočevje. Predlaganje pristoji župniku v Kočevju. (Dalje prih.)

Društva.

(Bralno društvo »Lipa« na Slapu pri Vipavi) bode imelo dne 17. t. mes. v prostorih gospoda Iv. Uršiča ob 4. uri popoldne svoj redni drugi občni zbor. Dnevni red: 1. Poročilo tajnika. 2. Poročilo blagajnika. 3. Vplačevanje udnine. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda za Medgorje in okolico) ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo dne 17. nov. t. l. ob 4. uri popoldne v gostilni p. d. Martina v Habru. Vspored: 1. Pozdrav. 2. Poročilo odbora. 3. Volitev novega odbora in pobiranje letnih donoskov. 4. Razni govori. 5. Prosta zabava. — K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Telefonska in brzojavna poročila.

Zagreb, 14. nov. Današnja dopoludanska slavnost na pokopališču je bila lepa in vzvišena. Na grobu preporoditeljev e Andrić slavil velika njihova dela, Miler pa je proslavljal velikega Šenoa na njegovem grobu. Nato je »Kolo« zapelo več žalobnih pesmi. — Sinoči so bile pred uredništvom »Nar. Novin« burne demonstracije, ker uredništvo ni razobesilo hrvatske za-

stave. Dijaki so pobili nekaj oken. Policija je razpršila demonstrante ter postopno ušla na vseučilišče. — Prišel se je boj. Policija je rabila sablje ter ranila mnogo dijakov.

Zagreb, 14. novembra. Po svečani predstavi Markovičevega igrokaza se je vršil sestanek v hotelu „Imperial“. Spletski župan Milić je govoril o starodavnih književnosti dalmatinski, Hribar za praktično delo narodno, Hrvatje naj kapitalije nalagajo v filijalkah ljubljanske banke v Splitu in Zagrebu. Lampe je zahvalil Gjalkega za dve književni načeli, ki jih je v svečanem predavanju izrazil: književnost izražaj velike ideale večne lepote, do brote in resnice, in narodne individualne ideale. Zahvalil je dalje akademika Milčetića, ki je lepo naglašal slovansko vzajemnost. Zbor je na to zapel „Naprej zastave slave!“ — Gjalški sporočil pozdrave Poljakov. Govekar slavil ženske, Medved priporočal, da občinstvo podpiraj književnike.

Dunaj, 14. nov. Včerajšnji shod jugoslovanskega dijaštva je bil izborno obiskano. Na shod je došlo ogromno število dijakov in mnogo slovenskih in čeških poslancev. Govorniki dijaki so navdušeno utemeljevali resolucije za ustanovitev jugoslovanske univerze, za pripoznanje izpitov na zagrebškem vseučilišču. Protestiralo se je proti ustanovitvi laške univerze v Trstu, razpravljalo se je o razmerah na dunajskem vseučilišču ter se je priporočala organizacija slovanskih dijakov na dunajskem vseučilišču. Zahtevala se je ustanovitev češkega vseučilišča na Moravskem in poljskega gimnazija v Tešinu. — Govorili so poslanci Černy, Reichstätter, Povše, Ferjančič, Spinčić in Ferri. Poslanec Povše je dejal, da je deželni zbor kranjski svoj čas v zadevi vseučilišča določil deputaciji, ki naj bi šla k cesarju, a je ta avdijenca po padcu grofa Thuna izostala. — Slovenci bodo svoje zahteve sprožili v proračunskem odseku in so gotovi podpre vseh pravičnih mož.

Dunaj, 14. nov. (C. B.) Poslanska zbornica nadaljuje razpravo o Romančukovem nujnem predlogu. Ministerski predsednik se je najodločneje zavaroval proti trditvam enega predgovornikov proti državnim uradnikom, ter branil uradništvo. Zaupanje do uradništva je podlaga za plodno delovanje uradništva v korist prebivalstva. Uradništvo se je ob volitvah vselej dostojno vedlo ter korektno postopalo.

Dunaj, 14. nov. V današnji seji je bil pri glasovanju v Romančukovem nujnem predlogu odklonjen 1 in 3 del predloga, vsprejet pa 2 del, ki govori o preiskavi volivnih zlorab. Prišel je na vrsto nujni predlog proti naseljevanju kongregacij. Erler „utemeljuje“ svoj predlog. Posl. Klofač in tovariši so stavili nujni predlog, naj vlada preiskuje, koliko znaša premoženje mrtve roke in samostanov v Avstriji. Ta predlog se bode razpravljal skupno s predlogom o kongregacijah.

Dunaj, 14. nov. Vodja Mladočehov dr. Herold in vodja ustavovernega veleposestva grof Oskar Thun sta bila danes pri cesarju v avdijenci. Pripisuje se tej avdijenci političen pomen.

Dunaj, 14. novembra. Mladočeski klub je sklenil glasovati proti davku na vožne karte.

Dunaj, 14. novembra. Del Rusinov bode glasoval proti dispozičijskemu fondu.

Dunaj, 14. nov. Nemška ljudska stranka je sklenila glasovati proti dispozičijskemu fondu. V proračunskem odseku bode ta stranka izjavila, da nima njena odklonitev dispoz. fonda nobenega političnega namena, ampak stori to radi svoje tradicije, ker je vedno glasovala proti dispozičijskemu fondu. Vlada se boji, da je radi tega stališča nemške ljudske stranke dispozičijski fond v nevarnosti, vendar upa, da se bode mnogo poslancev, ki so sklenili glasovati proti dispozičijskemu fondu, pri glasovanju odstranilo in bo tako dispozičijski fond rešen.

Dunaj, 14. nov. Dr. Offenheim je bil obsojen na mesec dni navadnega zapora, ker je pozval na dvoboj župana dr. Luegerja.

Petrograd, 14. novembra. Čuje se, da so odkrili zaroto, katere namen je bil, carjev vlak pri njegovem povratku iz Spala v Petrograd razstreliti v zrak.

London, 14. novembra. Ameriški vojni minister priporoča popolno neodvisnost Kube.

London, 14. nov. Iz Middelburga poročajo, da je Foucher 9. t. m. razdrl del angleške železnice med Alvalnorthom in Burghersdorpom.

Bruselj, 14. nov. Krüger demetuje vest, da bi avtonomijo burskih republik vsprejel pod jamstvom Francoske in Rusije. Krüger pravi, da brez polne neodvisnosti ne bo miru.

London, 14. nov. Iz najnovejših izkazov o angleških izgubah na bojišču je razvidno, da se je vršilo v zadnjem času več manjših bojov. Dne 6. t. m. so pri Tilgersklopu blizu Harrysmitha padli 3 Angleži, en poročnik in dva moža sta ranjena, 11 so jih Buri ujeli. — Isti dan so v okraju Molowmare bili ranjeni polkovnik Doran in nekaj mož. Dne 31. m. m. je padlo pri Bwendamu troje mož, šest ranjenih.

Umrli so:

11. novembra. Albin Peternel, umir. kontrolor prisilne delavnice, 57 let, Sv. Petra cesta 77, kron. vnetje ledvic.

12. novembra. Franc Jager, tapetnik, 19 let, Pristavske ulice 8, jetika. — Ivan Mankot, c. kr. vladni svetnik v p., 74 let. Gradišče 7, ostarelost. — Marija Pavlič, zasebn. ca, 36 let, Male tolnarske ulice 7, jetika.

13. novembra. Slavko Kessler, trgovskega sotrudnika sin, 3½ leta, Krakovski nasip 4, nephritis.

V bolnišnici:

10. novembra. Josip Ves, delavec, 60 let, asthma cordiale. — Franciška Košak, dninarica, 52 let, vased raka. — Ivan Zajc, posestnika sin, 44 let, myelitis.

11. novembra. Tomaž Štupnikar, lajnar, 56 let, naduha.

V hiralnici:

10. novembra. Barbara Kozamernik, gostija, 82 let, ostarelost.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306-2 m, srednji značni tlak 736-0 mm

Dne	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm.
13.	9. zveč.	728.5	10-4	p. m. jzah.	oblačno	
14.	7. zjut.	726.5	10.7	p. m. jzah.	oblač.	0.9
14.	2. popol.	725.6	12.6	sr. jzah.	oblač.	

Srednja včerajšnja temperatura 9.7, normale: 4.1

Dunajska borza.

Dne 13. novembra.	
Skupni državni dolg v notab	98.70
Skupni državni dolg v srebru	96.55
Avstrijska zlata renta 4%	118.45
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	95.50
Ogerska zlata renta 4%	118.05
Ogerska kronska renta 4%, 200	93.05
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1610.—
Kreditne delnice, 160 gld.	618.50
London vista	239.27½
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj	117.17½

Dne 13. novembra.	
20 mark	23.46
20 frankov (napoleonador)	19.04
Italijanski bankovci	92.75
C. kr. cekini	11.32
Dne 13. novembra.	
3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	190.50
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	170.—
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	218.50
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95.20
Tisne srečke 4%, 100 gld.	144.50
Dunavske vravnjavne srečke 5%	266.—

Mednarodna panorama

umetni zavod I. vrste,
v pritličju meščanske hiše.
Vhod s Pogačarjevega trga.
Fotoplastiška potovanja po celem svetu v popolni istini.
Razstavljeno le do sobote 16. novembra:
Jako zanimivo plastično potovanje v Belgijo.

Ti razgledi so nalašč prirejeni za mednarodno panoramo.
Svetovnoznan valed neprekosljive plastike, perspektive in barv.
Odprto vse dni, tudi ob nedeljah in praznikih, od 9. zjutraj do 9. zvečer. 1098 1-1
Vstopnice za dorasle 40 h, za otroke, dijake in voake od narednika niže 20 h.

Brunolein, izvrstno sredstvo za ohranitev le sovja, preprečuje gnilošo, oprlost itd. Za trgovce pohištva, mizarje in zasebnike ima v zalogi trdka **BRATA EBERL** v Ljubljani, Franciskanske ulice. 228 15 11-4
Vnanja naročila proti povzetju.

Cenetovo posestvo

s hišo in gospodarskimi poslopi v Zagorji za Savo se prodá skupaj ali pa posamezno. Hiša in poslopja ležijo na najlepšem prostoru blizu cerkve, ter se dá s trgovino še veliko narediti, posebno če se bodo delavci rudokopa od 1500 na 5000 pomnožili. V hiši je gostilna, zraven loterija, mesarija in strojarija, vse te obrti jako lepo na predujejo. 1096 3-1

Tik zemljišča je velika vodna moč, kjer bi se dala tudi kaka industrija napraviti. Več se izve pri g. M. Intiharju v Zagorji za Savo, ali pa pri lastniku gosp. Iv. Modic-u v Novi vasi pri Rakeku.

V prijazno uvaževanje

sv. Jakoba trgu šte. 6 v Ljubljani

ravno nasproti cerkve sv. Jakoba nahajajočo se

Špecerijsko in delikatesno trgovino

v kateri postrežem vsestranski z najboljšim, vedno svežim blagom po najnižji ceni. Cenjene gospodinjke opozarjam osobito na svojo doma s pomočjo najpripravnejšega novega stroja žgano vsakovrstno kavo, katere ni zamenjati z drugie v kupčiji se nahajajočo tvorniško žgano kavo. — Velika zaloga pristno garantiranega ruma, konjaka in ruskega čaja in južnih vin. Velespoštovanjem

1047 6-5 Fran Bergant, špecerijska in delikatesna trgovina.

Pariška svetovna razstava 1900: „Grand Prix“.

Najvišja odlika!

Na 7 prejšnjih razstavah s prvimi darili odlikovano.

Pristno
le, če
na
podplatu

in usta-
novno
leto
1860.

Šent Peterburške
GALOSHES
čevlji za sneg, „Storm Slippers“.

1089 10-2

Vsak dan jih izdelata
tovarna
40.000 parov!

Edini kontrahenti: Messtorff, Behn & Co., Dunaj, I.

Na drobno na prodaj v vsaki boljši prodajalni čevljev, gumi- in modnega blaga.

Kupujte in zahtevajte

povsod le svinčnike, ki nosijo napis: „Svinčnik družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“. Ti svinčniki so novo blago in zanesljivo dobri, od svetovnoznane avstrijske trdke Hardtmuth-ove, in niso nič dražji od drugih.
Svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda naj se vpeljejo v vse šole, saj dična družba skrbi največ za narodne šole, in vsak krajec ji dobro dojde. Z blagim namenom je pa združeno tudi dobro blago. 1018 10-4

Cena 12 tucatov:

st. 100	st. 90	st. 301	st. 302	st. 504
K 1.42	K 2.70	K 4.60	K 5.04	K 6.84

Glavno zalogo ima trgovina

Ivan Bonač-a v Ljubljani.

Stavbišče

na najlepšem kraju ob Tržaški cesti, tukaj, šest oralov velikosti,

je na prodaj

za zmerno nizko ceno, ali vse skupaj, ali pa v manjših parcelah. 1075 3-3

Več pové g. Konrad Stöcklinger v Ljubljani, Rimska cesta 15.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.